

Gærninggreier

TEKST

Ida Jackson

PUBLISERT 5. august 2011

---

1. møte: André er bestevennen min. Men André har det ikke bra, vi vet det. Vi vet det når han tar av seg de lange, sorte hanskene og viser de arrete underarmene. Så når en venninne forteller at det har skjedd noe med André, begynner jeg å gråte av lettelse over at han «bare» er innlagt.

«Diagnosen var en beskrivelse av meg selv mens jeg var på mitt dårligste, men det var ikke et verktøy for å nærme meg et såkalt «normalt» liv.»

Galehuset ser ut som et galehus. Det ligger langt fra byen, og pleierne låser oss gjennom fire ståldører før vi får komme inn. Det lukter klorin overalt, og lysstoffrørene er akkurat litt for lyse.

André møter oss i et besøksrom med speil vi vet er gjennomsiktige fra utsiden. Vi spør hvordan han har det.

– Hvert kvarter kommer det en dame og spør om jeg vil ha saft, sier han.

Vi ler, og jeg sier at avdelingen virker som *helvete*. Jeg vil aldri et sånt sted.

Et kvarter senere kommer det en pleier og spør om vi vil ha saft.

2. møte: Marie pleide å være bestevenninnen min, men hun ble for rar og for fjern til at vi greide å holde kontakten. Vi fikk ikke lov til å besøke henne på galehuset, fordi hun hadde slått en pleier i hodet med en stol. Nå er hun «på skjermet». – Hun ville visst ikke ha saft, sier André.

3. møte: Jeg trodde jeg skulle dø, men våknet opp som Robocop. Bare uten superkrefter. Jeg er dekket av arr og blåmerker, og det er ledninger overalt. Sykehuset lukter spy, og en stillferdig mann med skjegg forteller at han er psykiater, og at de kommer til å beholde meg en stund. Jeg er så sint på meg selv at det gjør vondt. Jeg hadde lovet meg selv at jeg aldri skulle på psykiatrisk. Jeg er elendig til alt, inkludert å ta livet av meg.

Avdelingen ser ut som noens stue. Bare at det er en stue full av triste, forvirrede mennesker i sykehuspyjamas. Jeg er forvirret selv: Forvirret over at det er noe i meg

som gjør så vondt at det tvinger meg i kne. Forvirret over at *jeg* ikke blir behandlet dårlig når jeg først kommer på sykehus. Jeg sover godt for første gang på nesten et år.

Jeg kunne beskrevet endeløse utredningssamtaler, surrealistiske samtaler, og jeg kunne beskrevet konkret bedring – for jeg har blitt bedre. Jeg har beskrevet disse møtene for å vise at når jeg uttaler meg om forholdet mitt til psykiatrien på bloggen eller i media generelt, snakker jeg ikke om en teoretisk størrelse. Jeg skriver om en institusjon som har vært like tilstedeværende i livet mitt som skolevesenet.

Jeg var et av de barna du skulle ha ringt barnevernet om. Jeg var en av de tenåringene noen burde grepet tak i, en av de tenåringene som hadde altfor lite klær og var ute altfor sent med altfor høy promille. Og jeg fant meg venner som var som meg. Vi kjente hverandre igjen tvers over skolegården, på aggresjonsnivået, på de skrikende klærne, på den ekstreme seksuelle erfaringen, på behovet for å balansere på taket uten sikkerhetsnett. Da vi var fjorten, var vi «rare, syke, freaks». Da vi fylte tjue, hadde vi fått andre kallenavn av helsevesenet. Da var vi borderline, asperger, schizoaffektiv, ADHD, bipolar, PTSD. Vi spiste antidepressiver, antipsykotika, angstdempende og sovepiller. Vi fikk beskjed om at det vi slet med, var en sykdom.

Det var godt å få en diagnose, å ha en Wikipedia-artikkel å gå til, et sted å lese lister over symptomer. Men diagnosen ga meg ikke bedre A4-kompetanse, den gjorde meg ikke mindre redd for regninger, ni til fire-jobbing, boliglån og faste rutiner. Den var en beskrivelse av meg selv mens jeg var på mitt dårligste, men det var ikke et verktøy for å nærme meg et «normalt» liv.

Jeg ser på meg selv som en som har vokst opp i en verden uten voksne. Behandlere har snakket mye om stemmer i hodet, stemningsleie, Seroquel og skjerming, men lite om de tingene som har betydd noe i livet mitt. Jeg er ikke kontekstløse symptomer. Og når jeg skjønner at jeg har glemt å pusse tennene noen dager, er det greit å minne seg selv på at jeg måtte finne ut av dette med personlig hygiene på egen hånd. Om jeg skulle fulgt heftet fra DPS-en om å mestre bipolar lidelse, skulle jeg skrevet det ned som et symptom på depresjon. Det er så stor avstand mellom kartet og terrenget at jeg har valgt å legge diagnosen på hylla for ikke å gå meg bort.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 48, nummer 8, 2011, side 796

TEKST

Ida Jackson